

Панасюк Ірина,
Національний університет «Острозька академія»

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ КНИГИ ДЖОНА ТІЛЛОТСОНА «ЗАКОН ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ»

Тези присвячені структурному аналізу юридичної термінології книги Джона Тіллотсона «Закон європейської спільноти», де розкривається сутність міжнародного права, становлення економічних та політичних зв'язків країн-союзників, проблеми в ході цього інтегративного процесу та шляхи їх подолання.

Ключові слова: термінологія, лексична одиниця, юридичні терміни.

Тезисы посвящены структурному аналізу юридической терминологии книги Джона Тиллотсона «Закон европейского сообщества», где раскрывается сущность международного права, становление экономических и политических связей стран-союзников, проблемы в ходе этого интегративного процесса и пути их решения.

Ключевые слова: терминология, лексическая единица, юридические термины.

Theses deal with a structural analysis of legal terminology of John Tillotson's book «European Community Law», which reveals the nature of international law, formation of economic and political relations among union states, problems and solutions during the process of integration.

Key words: terminology, lexical unit, legal terms.

Із розвитком та модернізацією ідей та знань беззаперечним елементом зміни кожної мови є варіація її словникового складу. Кожне нове поняття, явище та дія потребує свого найменування або ж запозичення з характерною йому видозміною. Цей процес має своє втілення у словотворі, який виявляє тісні зв'язки не тільки з лексикою,

а й з граматики, тобто на кожне лексичне та словотворче похідного та складного слова нашаровується лексико-категоріальне значення відповідної частини мови, яке задає відповідні граматичні парадигми. Лексикон пов'язаний із семантичними структурами, які в свою чергу співвідносяться з синтаксичними структурами. Із даного твердження випливає, що лексикон знаходиться у тісному зв'язку з концептуальними і синтаксичними структурами, а слово набуває свого внутрішнього ментального втілення [3, с. 272].

Як і інші мови, англійська формує та розподіляє свій лексичний склад на дві категорії: розмовно-літературна та науково-технічна лексика. На відміну від першої категорії, науково-технічна лексика має своє вираження, передусім, у різних термінологічних групах, залежно від галузі знань. Термін, як поняття, яке існує у всіх наукових дисциплінах, має здебільшого однакове тлумачення. Зазвичай поняття «термін» трактують як слово чи словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі виробництва. Терміни мають спеціалізовані і окреслені значення, через що ними користується менша частина населення [2, с. 191].

У процесі свого становлення та еволюції юридична термінологія збагачується новими термінами та поняттями, постійно поглиблюється та вдосконалюється її усталений понятійний апарат і його словесне вираження. Характерною рисою термінології правової науки є те, що кожному історичному періоду розвитку людської цивілізації відповідає своя системність, а також змістовність понять та термінів, які адекватно та належним чином віддзеркалюють певний етап розвитку правових явищ разом із способами та моделями термінотворення [4, с. 478-479].

Загальновідомим фактом є те, що кожна терміносистема термінів формується під постійним зовнішнім впливом, оскільки не є ізольованою та перебуває у тісних контактах із навколишньою дійсністю. Не винятком є і правова термінологія, на розвиток якої впливали міжнародні, й, відповідно, міжмовні зв'язки, а отже інтерференція, яку можна класифікувати як за екстралінгвістичним, так і за інтралінгвістичним принципом є важливим чинником термінотворчого процесу. Такі поняття як норма, нормалізація в правничій термінології тісно пов'язані з проблемою мовних інтерференцій, тобто з впливом інших мов задля впорядкування міжмовних контактів, які теж віддзеркалюють різні прояви суспільного розвитку [1, с. 8].

Вибірка юридичних термінів книги Джона Тіллотсона «Закон європейської спільноти» увійшла до однієї із 5 нами створених класифікацій. В основу цієї класифікації покладена структурна характеристика термінів.

Прості терміни складаються лише з однієї номінативної одиниці. Вони ж і формують основну частину даної юридичної термінологічної системи у книзі Джона Тіллотсона. Необхідно зазначити те, що більшість виявлених одиниць у ході вибірки, якими є прості терміни, належать до таких частин мови, як іменник та дієслово, хоча наявні й прикметники.

Regarding the outcome of this amalgam of free market and dirigisme, it has been said that... [5, с. 9]. Даний іменник в словнику юридичної термінології вживається у перекладі як «об'єднання, злиття, поглинання», хоча може бути вжитий і транслітеровано як «амальгама». Автор використав цей термін задля позначення процесу об'єднання ринків різних країн задля ведення спільної економічної політики та спрощення умов ринкової торгівлі.

До другої категорії запропонованої класифікації юридичної термінології за структурою належать складні терміни, тобто ті, які складаються із двох номінативних одиниць, пишуться окремо чи через дефіс та іноді мають варіації стосовно свого написання. У нашому випадку на протязі всього тексту ми можемо побачити, що всі відібрані складні терміни відповідають такій конструкції: Прикметник+Іменник Н.в. (Adj+N). Наведемо декілька прикладів:

Community raises its own budgetary resources from agricultural levies and tariffs on goods from non-EC countries [5, с. 13]. Дана конструкція і в українській мові знаходить свій відповідник у вислові «бюджетні кошти», хоча іноді носить тлумачення «ресурсами бюджету». У тексті цей термін-словосполучення позначає бюджетні кошти спільноти, які вона отримує від країн-союзників при веденні спільної економічної політики.

До третьої групи термінів належать полікомпонентні юридичні конструкції, які складаються із трьох та більше слів. Після аналізу вибірки термінології Дж. Тіллотсона було виявлено, що більшість таких полікомпонентних конструкцій складаються або із декількох іменників, або вміщують у своєму складі й прийменники, що надає складності при перекладі на рідну мову:

The Treaty was signed in February 1992 and it was ended that it would enter into force on 1 January 1993 [5, с. 17]. Дана конструкція в українському правознавстві відповідає еквіваленту «вступити в дію» або «набрати чинності». Автором використаний даний термін для позначення акту набрання чинності угоди, що передбачає виконання певних положень країнами-учасниками союзу, що не буде суперечити конституційним положенням кожної країни.

Таблиця 1
Частота вживання різних за структурою термінів

№	Назва	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Прості терміни	208	44,3%
2	Складні	179	38,1%
3	Полікомпонентні	83	17,6%

Таким чином, ми можемо побачити, що за своєю структурою у книзі Джона Тіллотсона переважають прості терміни, які становлять майже половину загального складу. Складні терміни становлять 38% та вживаються рідше, а ніж прості. Полікомпонентні сполуки утворюють найменшу групу термінів та становлять майже 18%. Цей процес закономірний, оскільки мова міжнародного права спрощується та вдосконалюється з метою її точного тлумачення для всіх країн на міжнародній арені.

Література:

1. Куделько З.Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: Синтагматичні та парадигматичні взаємини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філологічних наук : спец. 10.02.04 – «Германські мови». – Львів, 2003. – 23 с.
2. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: [Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови] / М. І. Мостовий. – Харків : «Основа», 1993. – 255 с.
3. Худолій А.О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття : [монографія] / А. О. Худолій. – Острого : Видавництво НаУОА, 2006. – 384с.
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.). – К. : Українська енциклопедія. – Т.4: Н-П, 2002. – 720 с.
5. Tillotson J. European Community Law: Texts, Cases & Materials – 2 edn / John Tillotson. – London : Cavendish Publishing Limited, 1996. –512 p.